

Yttrande

Datum
2024-12-20

Diarienummer
3.1.17-03071/2024

Regeringskansliet
Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
103 33 Stockholm

Lägesrapport om marknadsläget i jordbrukssektorn den 20 december 2024

Jordbruksverket har fått i uppdrag av regeringen att varje månad lämna en lägesrapport över situationen i den svenska jordbrukssektorn.

Sammanfattning

Faktor	Senaste månaden	Senaste året
Världsmarknadpriser jordbruksprodukter	Upp	Ner
Världsmarknadpris för olja	Ner	Ner
Svensk produktion – animalier	Mjök ner	Nötkött, griskött och fjäderfä upp, mjök och ägg ner
Svensk produktion vegetabilier	Knappt normal skörd av spannmål	Upp
Svenska produktpriser – vegetabilier	Upp	Upp
Svenska produktpriser animalier	Upp	Upp
Svenska produktionsmedelspriser	Upp	Ner
Lönsamhet	Förbättring	Förbättring
Valutakurs SEK/USD	Försvagats	Försvagats

Trots den politiska oron i Mellanöstern har reaktionerna på marknaderna varit små både för olja och jordbruksprodukter. På världsmarknaden för spannmål driver en stor skörd i USA och gynnsamma utsikter i Sydamerika priserna i nedåtgående riktning medan ogynnsamt väder för de höstsådda grödorna i Ryssland drar priserna uppåt. Inte heller handelsavtalet mellan EU och Mercosur har lett till några nämnvärda prisrörelser för jordbruksprodukter.

Uttalanden från den Centralbanken i USA om mindre räntesänkningar under 2025 än vad som sagts tidigare ledde till oro på de finansiella marknaderna. Värdet på den svenska kronan gentemot dollarn nådde sin lägsta nivå sedan oktober 2023.

Preliminär statistik visar att årets skörd av stärkelsepotatis blir den största på nästan 50 år. Matpotatisskörden väntas däremot att bli något mindre än det senaste femårsgenomsnittet. Upptagningen av sockerbetor har gynnats av bra väder och lagringen av betorna har fungerat bra då det inte varit långa perioder med stark

kyla. Avverkningen i sockerfabriken har gått bra utan några större problem med driften.

De svenska producentpriserna för mjölk har haft en positiv utveckling under hösten och för oktober 2024 låg de svenska priserna över EU:s genomsnitt.

Sektorskalkylen för 2024 visar att lönsamheten i svenskt jordbruk förstärkts. Produktionsvärdet har ökat medan kostnaderna har fallit, det innebär att företagsinkomsten ökar med 50 procent jämfört med 2023. Resultatet är det näst bästa genom tiderna. LRF:s gröna index för kvartal fyra ligger kvar på en historiskt sett hög nivå. Särskilt inom animalieproduktionen är optimismen stor inför 2025. Även en rapport från Ludvig & Co visar att lönsamheten förbättrats under 2024 jämfört med 2023. Det är särskilt företag med mjölk- och grisproduktion som fått en förbättrad lönsamhet. Utsikterna inför 2025 bedöms som positiva för samtliga produktionsgrenar.

Omvärldsfaktorer

Det oroliga läget i Mellanöstern fick initialt liten påverkan på marknadspriserna för olja. Under inledningen av december föll priserna för olja till nivåer runt 70 dollar/fat, bland annat beroende på att tillträdande president Trump gjort uttalanden som är gynnsamma för oljeproduktionen. Stigande värde på dollarna har också lett till ytterligare fallande oljepriser. Inte heller marknaderna för jordbruksprodukter har påverkats av det spända läget i Mellanöstern.

Den amerikanska centralbanken har sänkt räntan som förväntat med 0,25 procent. I samband med beslutet om sänkt ränta uttalade banken att räntan kan komma att sänkas ytterligare under 2025 men med troligen 0,50 procent istället för med 1 procent som sagts tidigare. Uttalandet från banken ledde kraftiga reaktioner på de finansiella marknaderna. Börskurserna i USA föll kraftigt och värdet på den amerikanska dollarn gentemot den svenska kronan förstärktes. Direkt efter räntebeskedet steg priset på dollarn till drygt 11,10 kronor, det är det högsta värdet på dollarn sedan oktober 2023. Den svenska kronan har också försvagats mot euron.

KPIF (konsumentprisindex med fast ränta) för november 2024 har ökat med 1,8 procent på årsbasis och med 0,3 procent jämfört med föregående månad. Ökningstakten har successivt avtagit under sommaren och inledningen på hösten men sedan oktober har inflationstakten åter ökat. Högre kostnader för boende och el bidrog till högre inflationstakt. Livsmedel ökade något mera i pris än genomsnittet under den senaste månaden.

Den svenska Riksbanken beslutade i mitten av december 2024 att sänka styrräntan med ytterligare 0,25 procentenheter till 2,50 procent. Sedan i maj 2024 har räntan

sänkts i etapper med 1,50 procentenheter. Riksbanken avser att sänka räntan vid ytterligare ett tillfälle under 2025 om nuvarande prognoser för inflation och konjunkturutveckling består.

FAO:s prisindex för jordbruksprodukter för november 2024 steg med en halv procent jämfört föregående månad och med 5,7 procent jämfört med motsvarande månad 2023. FAO:s prisindex för jordbruksprodukter har nått sin högsta nivå sedan april 2023. Jämfört med rekordnoteringen våren 2022 har FAO:s index gått ner med 20 procent. Under den senaste månaden har priserna gått upp för i synnerhet mejeriprodukter och vegetabilisk olja.

Priserna på spannmål och oljeväxter har rört sig sidledes under de senaste veckorna. En stor skörd i Nordamerika och gynnsamma utsikter inför 2025 i EU verkar prispressande medan olämpligt skördeväder i Australien och svag etablering av höstsådda grödor i Östeuropa driver priserna uppåt. Den ryska höstsådden av spannmål har påverkats av torr väderlek under hösten, det har inneburit att endast drygt 30 procent av arealen bedöms vara i god kondition jämfört med drygt 70 procent förra året. Torr väderlek i Europa har gjort att blöta fält har torkat upp och höstsådden har kunnat genomföras under gynnsamma förutsättningar. Hittills har de höstsådda grödorna utvecklats mycket bra men inför vintern är det viktigt att grödorna härddas så de inte drabbas av frostsador.

Vädersituationen

Jordbruksverket följer inte längre väderutvecklingen då årets höstsådd är avslutad.

Produktion, priser och handel i Sverige

Jordbruksverkets preliminära statistik för 2024 visar att årets matpotatisskörd blev några procent större än i fjol men något lägre än det senast femårsgenomsnittet. Skörden av stärkelsepotatis väntas däremot att bli mycket stor. Årets skörd är den största sedan slutet av 1970-talet.

Årets skörd av sockerbetor är i princip avslutad. Skörden har kunnat ske utan några större problem med vädret, även lagringen har hittills skett utan att långvarig kyla skadat betorna. Avverkningen i fabriken har legat på en stabil nivå utan några längre driftsavbrott.

Produktionen av både nötkött och griskött har ökat med cirka en procent under perioden januari-oktober 2024 jämfört med samma period förra året. Mjölproduktionen har däremot minskat med en procent för perioden januari-oktober 2024.

Flera slakterier har höjt priserna för griskött, smågrisar och nötkött under december och ytterligare höjningar aviserats i januari.

Semineringsarna av suggor minskade kraftigt, drygt åtta procent, under november 2024 jämfört med samma månad förra året. Totalt under 2024, januari-november, har antalet seminerings minskat med nästan en procent jämfört med samma period förra året.

Jordbruksverkets beräkning av marknadsbalanser inom animaliesektorn visar utvecklingen av produktion, utrikeshandel, totalkonsumtion och svensk försörjningsförmåga. Resultatet för januari – september 2024 visar att köttkonsumtionen ökade med 1 procent jämfört med samma period 2023. Ökningen var störst för nötkött och gris följt av en marginell ökning för matfågel, medan konsumtionen av får- och lammkött backade. Den svenska försörjningsförmågan, alltså kapaciteten hos svensk produktion att tillgodose efterfrågan, minskade för nötkött, griskött, fårkött och ägg men ökade för matfågel. Produktionen ökade av nöt- och griskött samt matfågel men minskade för ägg och får. Äggmarknaden påverkades av ett större utbrott av salmonella under 2023 även under första halvan av 2024, vilket gav stora svängningar i produktion, handel och försörjningsförmåga. Marknadsbalansen för mejeri beräknas bara en gång per år.

Djurhållning, djurskydd och djurhälsa

Efter att ett stort mejeriföretag inledde ett projekt kring användning av fodertillsatsen Bovaer i Storbritannien har ämnet debatterats i landet men även i Sverige. I Storbritannien har tillkännagivandet av projektet lett till bojkott av mejeriets produkter. I Sverige har vi inte sett den effekten på marknaden.

Bovaer är godkänd inom EU men även i andra länder utanför EU. Bovaer får ges till mjölkkor i syfte att minska metanutsläppet från kornas våm. För att en fodertillsats ska bli godkänd av EU-kommissionen måste den först granskas av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (EFSA). Enligt EFSA:s bedömning är bovaer säker för konsumenten och det finns inga risker att dricka mjölk från kor som fått denna tillsats. Det finns heller inga risker för djuren som utfodras med bovaer.

Produktprisstatistik i Sverige och EU

Jordbruksverkets producentprisstatistik omfattar tiden till och med oktober 2024. Producentpriserna, avräkningsprisindex, ökade under perioden oktober 2023 – oktober 2024 med 7,6 procent. Priserna för vegetabilieprodukter ökade med 1,5 procent och priserna för animalier ökade med 13,4 procent. Bland enskilda produkter ökade priset för matpotatis med 38 procent och för frukt och bär med 33

procent, mjölk med 29 procent och för nötkött och griskött med cirka fem procent. Spannmålspriserna föll däremot med knappt 15 procent.

I senare led av livsmedelskedjan ökade priserna i livsmedelsindustriledet med 5,6 procent och KPI för livsmedel ökade med 2,4 procent. Livsmedelspriserna steg något mer än KPI totalt sett.

De svenska producentpriserna för nötkött och griskött ligger bland de allra högsta jämfört med övriga medlemsländer i EU. De prisökningar som gjorts av producentpriset på mjölk i Sverige de senaste månaderna har nu lett till att Sverige för oktober 2024 ligger över genomsnittspriset i EU. Det svenska priset är dessutom högre än producentpriset både i Danmark och Finland. Däremot är priset fortfarande högre i Holland och Irland jämfört med Sverige.

Produktionsmedelspriser

Gödningspriserna i Europa är stabila, främst till följd av små prisrörelser för naturgas och urea. Inför kommande säsong antas inte några stora prisförändringar. Yara har gjort vissa prishöjningar för gödning både på EU-marknaden och på den svenska marknaden. Handeln med gödning är dock liten för närvarande på den svenska marknaden.

Priserna för både nötkreaturs- och grisfoder har gått upp något under inledningen av december 2024. Priserna på kvävegödsel har också stigit något under de första veckorna av december.

Produktionsmedelsprisstatistik Sverige

Jordbruksverkets prisstatistik omfattar perioden till och med oktober 2024. Produktionsmedelsprisindex har under perioden oktober 2023-oktober 2024 fallit med 4,4 procent. Bland enskilda produktionsmedel har priserna för energi fallit med 22 procent, gödningspriserna har fallit med 12 procent och foderpriserna har fallit med 5 procent. Kostnaderna för underhåll har däremot ökat med knappt 5 procent.

Lönsamhet

Jordbruksverket har publicerat en prognos för jordbrukssektorns lönsamhet 2024. Produktionsvärdet har enligt prognosen ökat jämfört med 2023 medan kostnaderna har minskat. Ersättningen till eget arbete och kapital, det vill säga företagsinkomsten, uppgår för 2024 till 13,5 miljarder kronor. Det är en ökning med drygt 50 procent jämfört föregående år. Årets företagsinkomst är den näst högsta sett över tid.

LRF:s gröna näringslivsindex, som baseras på intervjuer med cirka 1 000 företagare, visar för kvartal fyra 2024 samma positiva siffror som under kvartal tre. Sett till de olika produktionsgrenarna är optimismen större i animaliesektorn än i växtodlingen. Bland animalierna är framtidstron mindre i lammproduktionen på grund av rovdjursproblematiken och i äggsektorn med ständiga sjukdomsutbrott. I trädgårdsodlingen är det positiva tongångar efter gynnsamma odlingsförutsättningar under 2024. Jordbrukare med egen livsmedelsförädlingen är också mer positiva eftersom ett förbättrat konjunkturläge stärker efterfrågan.

Ludvig & Co har redovisat en rapport angående jordbrukets lönsamhet baserat på 1 000 av företagets kunder. Efter ett utmanande år 2023 blir resultatet bättre för i synnerhet mjölk- och grisföretag under 2024. För växtodlings- och nötköttsföretag väntas även 2024 bli ett utmanande år resultatmässigt. Räntenivåerna har gått ner under 2024 men det finns en eftersläpningseffekt som har varit kvarstående under året. Inför 2025 ser det positivt ut för samtliga produktionsgrenar med förhoppningar om stigande produktpriser och fallande räntekostnader.

Uttalanden från den amerikanska centralbanken om att räntesänkningarna inte kommer att bli så stora som tidigare uttalats kan komma att påverka även den svenska penningmarknaden. Det skulle i så fall dämpa de positiva utsikter som funnits inför 2025.

I detta ärende har avdelningschefen Olof Johansson beslutat. Frida Svensson har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också Bengt Johnsson, Åsa Lannhard Öberg, Lena Niemi Hjulfors och verksjuristen Sara Sundelius deltagit.

Olof Johansson

Frida Svensson

Skrivelsen har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.